

A versenyképességet szolgáló regionális stratégiák

Eperjesi Zoltán

Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt., Budapest
zoltan.eperjesi76@gmail.com

ÖSSZEFOGLALÁS

A versenyképességet szolgáló regionális stratégiák című tanulmányomban azokat a regionális szintű stratégiákat vizsgálom, amelyek megalkotása és a gyakorlatban történő megvalósítása meghatározó szerepet játszik az adott régió közép- és hosszú távú gazdasági és társadalmi fejlődésében. A tanulmányban elsősorban azokra az infrastrukturális alapberuházásokra koncentrálok, amelyek hiányában esély sincs a tudás alapú információs társadalom létrehozására. A befektetők által használt stakeholder (érdekcsoport) elemzéssel szintén foglalkozom a tanulmányban, amely elemzés kiemelt hangsúlyt helyez az állami adminisztráció, és intézményrendszer minőségére.

Kulcsszavak: versenyképesség, regionalitás, fejlesztési stratégiák, innovációk

SUMMARY

In my study titled "Regional strategies serving competitiveness", I examine the regional strategies whose development and implementation in practice play a determinant role in the medium- and long run economic and social development of the given region. The study primarily focuses on the infrastructural basic investments that are essential from the aspect of creating a knowledge-based information society. The study also deals with a stakeholder analysis used by investors in order to focus on the quality of state administration and institution system.

Keywords: competitiveness, regionality, development strategies, innovations

MULTINACIONÁLIS VÁLLALATOK ÉS A REGIONÁLIS STRATÉGIAALKOTÁS

Egyre több multinacionális nagyvállalat jött rá, hogy a globális vállalati stratégia mellett vagy helyett szükség van a regionális orientációjú stratégiákra. Jeffry Immelt, a General Electric vezérigazgatója azt állítja, hogy vállalata globalizációs kezdeményezéseihez a regionális csapatok jelentik a kulcsot, és egy regionális központokból álló hálózat szervezeti struktúrába való beillesztése már folyamatban van. Talán a Toyota ment a legmesszebbre a regionalizált gondolkodásmód lehetőségeinek kiaknázásában. Fujio Cho alelnök a globalizáció terén úgy szeretne továbblépni, hogy a cég minden egyes régiójában tovább erősítik a tevékenységek lokális jellegét és függetlenségét (Ghemawat, 2006).

A jelek szerint a globális méretekben működő, sikeres transznacionális vállalatok vezetői rájöttek, hogy a globalizáció áradata még nem mosta el a földrajzi és a kulturális különbségeket. A regionális irányultságú stratégiák nem csupán kompromisszumos megoldást jelentenek a lokális (országcentrikus) és a globális stratégiák között, hanem olyan elkülönült stratégiacsoportot jelentenek, amelyek lokális és a globális stratégiákkal való együtt alkalmazása jelentős mértékben hozzájárul az adott vállalat teljesítőképességének emelkedéséhez. A határokon átívelő egyre intenzívebb együttműködések egyre inkább erősítették a regionalizáció jelentőségét is.

A XX. század második felében a kereskedelem bővüléséhez sokkal nagyobb mértékben járult hozzá a régiókon belüli, mint a régiók közötti kereskedelem. Kutatások igazolják, hogy azok a régiók, amelyek belső kereskedelmi forgalma elmarad a környező régiók kereskedelmi forgalmától, mint például Afrika, vagy a Közel-Kelet, a világ gazdaság leggyengébb teljesítmé-

nyű szereplői. Az Egyesült Nemzetek Kereskedelmi és Fejlesztési Konferenciától származó adatok egyértelműen megmutatják, hogy a külföldi tőkebefektetések 90%-át adó 2 tucatnyi állam a tőkebefektetések 52%-át interregionális szinten eszközöli (Ghemawat, 2006).

A gazdasági tevékenységben a regionalizáció mértéke visszatükrözi nemcsak a földrajzi közelséget, hanem a kulturális és adminisztratív közelséget is. A közös sajátosságok az elmúlt évtizedekben még inkább kidomborodtak, gondoljunk csak a szabadkereskedelmi egyezményekre, a kettős adóztatást feloldó államközi megállapodásokra, valamint az Európai Unió és az Észak-Atlanti Szabadkereskedelmi Társulásra, ahol a vámuniót már régóta bevezették. A vállalatok értékesítési adatai is a regionalizáció irányába mutatnak. Elemzések szerint az amerikai vállalatok, ha kizárólag egy külföldi államban tevékenykednek, akkor 60% annak a valószínűsége, hogy Kanadában létesítenek telephelyet. A nagy multinacionális cégeknél is megfigyelhető a regionalizáció erőteljes szerepe, mivel értékesítési árbevételük 50%-át a saját régiójukban érik el. A regionális tömbök kialakulása, valamint az együttműködés minél több területre történő kiterjesztése és elmélyítése lefékezte a globalizáció folyamatát.

A versenyképes gazdasági szerkezet nemzetgazdasági méretekre szabott koncepciója mára már a nemzetközi gazdasági irodalom elfogadott részét képezi. A gazdasági versenyképesség alapfeltétele az alábbiakban ismertetett gazdasági struktúra megalapozása:

- Kellő számú nagyvállalat, amelyek élen járnak a kutatás-fejlesztés, az ellátó- és szervizhálózat folyamatos fejlesztése területén, és követni tudják a legújabb technológiai trendeket, amelyek jelentős húzó hatást gyakorolnak a beszállító háttérvállalatokra.
- Dinamikus kis-és középvállalatok, amelyek nagyfokú innovativitást mutatnak a termékek és a piaci lehetőségek, új termelési eljárások, a korszerű érté-

kesítési csatornák iránt, és a jövőbeni növekvő iparágak csirái lehetnek.

- Hatékony, folyamatos konzultációkon alapuló hálózat kiépítése, ahol a különböző típusú vállalkozások az együttműködés révén jobban ki tudják használni az egyes vállalati erősségekből adódó versenyelőnyöket (Horváth, 2003).

Ami a fentiekkel összefüggő vállalati stratégiákat illeti, felsorolásszerűen az alábbiak jöhetnek számításba:

- Hazai bázisú stratégia: A vállalatok úgy kezdik meg nemzetközi terjeszkedésüket, hogy a hazai bázisról szolgálják ki a közeli külföldi piacokat, és az összes kutatás-fejlesztési, valamint gyártási tevékenységüket a cég alapításának helyén végzik. A hazai bázisú stratégiák akkor működnek jól, amikor a koncentráció gazdaságossága nagyobb súllyal érvényesül a szétszóródás gazdaságosságánál. A kereskedelmi tevékenység hazai bázisról történő bonyolítása egy idő után a régió határai között lekorlátozza az adott vállalatot, csökkentve ezzel kiterjesztési, továbbfejlesztési lehetőségeit.
- Portfólióstratégia: Ez a stratégia a termelőtevékenységek hazai régió kívüli kiépítését, vagy helybeli vállalatok felvásárlását jelenti, amelyek a hazai bázis közvetlen alárendeltségébe tartoznak. Jó példa a portfólió-stratégiára a Toyota Egyesült Államokbeli beruházásai.
- Csomópont-stratégia: Azok a vállalatok alkalmazkák, amelyek regionális szinten kívánnak értéktöbbletet létrehozni. A csomópont stratégia olyan regionális bázisok kiépítését jelenti, amelyek feladata egy sor megosztott forrást és szolgáltatást nyújtani különböző lokális tevékenységhez. A gócpontstratégiában kifejezésre jut a méretgazdaságosság. A csomópont stratégia végrehajtása során nagy gondot jelent a megfelelő egyensúly kialakítása az egyedi igények kiszolgálása és a szabványosítás között. Az egyes régiók közti különbségekre túl sokat áldozó vállalatok versenyhátrányba kerülhetnek azon versenytársaikkal szemben, akik szabványosítottabb termék és értékesítési stratégiát folytatnak.
- Platformstratégia: Ez a stratégia túllép a gócpont stratégián, ahol az adott régió országai között osztják el az állandó költségeket. A platformstratégia az egyes termékek esetében a különböző régiók közötti egyezőségeket vizsgálja a hatékonyság növelése és a költségek csökkentése érdekében.
- Mandátumstratégia az egyes regionális vállalatok számára lehetőséget biztosít, hogy az egész cégcsoport számára speciális termékeket szállítson, vagy szolgáltatásokat nyújtson (Ghemawat, 2006).

A régiókat nemcsak a földrajzi aspektusból kell vizsgálni. Egy adott régió meghatározásának a távolságon túl még számos vetülete van, így például a kulturális, az adminisztratív és a gazdasági aspektusok. Sok esetben egy adott régió részei nem is határosak egymással. Gondoljunk csak a Spanyolországra és Latin-Amerikára. Spanyolországot a volt gyarmataihoz sokkal erősebb szálak fűzik, mint Európához. A spanyol külföldi tőkebefektetések 44% Latin-Amerikába irányult 1997 és 2001 között, amely megközelítőleg tízszerese a világ teljes Latin-Amerikára eső tőkebefektetéseinek (Ghemawat, 2006).

A VERSENYKÉPESSÉG KIEMELKEDŐ FAKTORAI

Az innovatív, tudásalapú gazdaság megteremtése

Általános tendencia, hogy a fejlett ipari államok gazdaságában egyre nagyobb szerepet játszik a tercier, szolgáltató szektor, amely ágazat a GDP legalább 60%-át adja és a munkaképes lakosság kétharmadát foglalkoztatja. A nyersanyagokban és energiaforrásokban szegény ipari államokra még inkább igaz ez az állítás. A legmodernebb kutatás-fejlesztésen alapuló gyártás és az erre épülő innovatív szolgáltatások nagyon fejlett alap infrastrukturális hálózatokat igényelnek. Az áruszállítás, logisztika közlekedési infrastruktúrájának, a hírközlés, a pénzügyi és üzleti, valamint kormányzati szolgáltatások magas színvonalra emelkedhetnek a magas hozzáadott értéket képviselő iparágak letelepedéséhez. A nevezett infrastrukturális háttér alacsony színvonal mellett a befektetők csak az alacsony hozzáadott értéket képviselő összeszerelő bázisokat telepítik az adott országba az alacsony bérszínvonal reményében. Az ilyen összeszerelő üzemek nagyfokú mobilitásuk miatt sebezhetővé teszik a régiót egy esetleges áttelepítés esetén. A munkanélkülivé vált betanított munkások átképzése, valamint a munkaerőpiacra történő reintegrálása jelentős terhet jelent a régió számára.

A tudásalapú társadalomban, amely egyben a jövő sikerének zálogát jelenti egyre jelentősebb szerepet játszik a humán és kulturális infrastruktúra térségi dimenzióinak fejlesztése. A közszolgáltatások hatékony és racionális térségi biztosításához kapcsolódó infrastruktúra bővítésének egyértelműen a gazdaságpolitika prioritásrendszer integráns részét kell képeznie. A globalizálódó világ és a technológia robbanásszerű fejlődése kikényszeríti az oktatási rendszer megváltozott gazdasági és társadalmi igényekhez történő igazítását. Az oktatás eredményességének és hatékonyságának javítása, az esélyteremtés tényleges biztosítása komoly kihívások elé állítja a jelenleg átalakulóban lévő rendszert.

Nehezíti a helyzetet, hogy a speciális szakoktatási intézmények a rendszerváltást követően javarészt elvesztették kapcsolataikat az adott szektor képviselőivel és így a tapasztalatcsere csak szórványossá és formálissá vált.

A szakoktatási intézményeknek erőteljesen nyitni kell az adott szektor vállalatai felé, hogy naprakész információi legyenek az aktuális trendekről, várható változásokról. Természetesen a szakma jelentős képviselőinek is pozitív hozzáállást, megértést, valamint segítőkészséget kellene tanúsítani az oktatási intézményekkel folytatott kooperáció területén, hiszen ezek az intézmények biztosítják a jövőbeni munkaerőt, és egyáltalán nem mindegy, hogy a kiválasztott munkatárs milyen tudásanyaggal érkezik és mennyi idő után tud beilleszkedni az új környezetbe. Az egyes szektorok kamaráinak továbbképző oktatási szerepét ösztönözni kell.

A regionális gazdasági versenyképesség javítása el képzelhetetlen az innovációk térbeli terjedésének erősítése, az üzleti infrastruktúra és a gazdasági hálózatok fejlesztése nélkül. A régiók közlekedési infrastruktúrá-

jának, és a vidéki és periférikus térségek elérhetőségének javítása, a térségi és helyi környezeti és megújuló energetikai fejlesztések szintén pozitív telepítési tényezőként jelentkeznek.

A közigazgatás és a közszolgáltatások korszerűsítése, és a versenyképesség

A közigazgatás, valamint a közszolgáltatások fogyasztóorientálttá tétele alapját képezi a modern, magas hozzáadott értéket képviselő tudásalapú gazdaság kialakulásának. A nevezett területeken az államnak elementáris feladatai és kötelezettségei vannak, mivel olyan termékek, és szolgáltatások nyújtásáról van szó, amelyek hozzáférését az igazságosság és egyenlőség jegyében az adott állam valamennyi polgára számára biztosítani kell. Egyes esetekben olyan szolgáltatásokról van szó, amelyeket a magánbefektetők a hatalmas tőkeárfordítás és a hosszú megtérülési idő miatt nem, vagy csak az állam bevonásával részben finanszíroznak (PPP Public Private Partnership). Olyan szolgáltatásokra gondolok itt, mint például az egészségügy, a közoktatás, az energiaszolgáltatás, vagy a vasúti személyszállítás.

Adam Smith a liberális gazdaságpolitika letéteményese szerint az egyének szabad, zavartalan együttműködése, valamint a „spontán rend” korlátozásának elkerülése érdekében az állami szektort meglehetősen szűk keretek között kell tartani. Vannak azonban olyan területek, ahol az állami szerepvállalás a gazdaság, valamint az emberek oktatása szempontjából nélkülözhetetlen.

Az állami szektor által ellátott tevékenységeket az alábbi területekre kell korlátozni:

- honvédelem;
- jogbiztonság;
- közszolgáltatások ellátása;
- az emberi méltóság biztosításához szükséges kiadások fedezete (Nowotny, 1999).

Az elmúlt évtizedben egyre nagyobb intenzitással jelentkezik a deregulációs és a privatizációs tendencia a közszolgáltatások monopol piacán. A deregulációs folyamat lényege, hogy az adott közszolgáltatás intéz-

ményesült jogi szabályozottságát nagymértékben feloldják, így például, megszűnik az állam árszabályozó szerepe és megnyílik a piac a versenytársak előtt. A dereguláció következtében elméletileg növekszik a piaci verseny és a szolgáltatás színvonala. Meg kell azonban jegyezni, hogy vannak közszolgáltatási piacok, ahol a piac specifikusságából kifolyólag csak kevés versenytárs van jelen és gyakran előfordul az árkartell. Az állami monopóliumok visszaszorulása az OECD országokban leginkább a légi közlekedés és a telekommunikáció területén figyelhető meg.

A privatizáció következtében változik a cég struktúrája, a célorientáció, a finanszírozás, valamint a cég államhoz fűződő viszonya. A privatizációtól általában a tulajdonosi érdekek hatékonyabb képviseletét és a szigorú kontrollmechanizmusokon alapuló hatékonyságnövekedést várják. A privatizáció nem jár szükségszerűen együtt a deregulációval. A közszolgáltatások privatizációja esetén a belső állami kontrollt külső ellenőrzés váltja fel. A privatizáció következtében hatékonyabbá válhat egy közszolgáltatásokat végző vállalat, viszont az egyáltalán nem garantálható, hogy a nemzetgazdaság egészére is pozitív hatással van a privatizáció. A magánbefektetők, részvényesek profitmaximalizálásra irányuló nyomásgyakorlása a cég hatékony, átlátható struktúrájának kialakítására kényszerítheti a menedzsmentet, viszont a másik oldalon sérülhet a közérdek.

Az ország nemzeti környezetét, azaz az állam szerepét, valamint az értékteremtő folyamatot, tehát a vállalkozások közti kapcsolatot vizsgálja a Világ Versenyképesség Évkönyv (World Competitiveness Yearbook). A WCY négy versenyképességi faktor interakciójának következményeire koncentrálnak, amelyek alapvetően meghatározzák az ország nemzeti környezetét. Egy adott ország versenyképességének vizsgálatakor a gazdasági teljesítmény, a kormányzat és az állami szervek hatékonyságára, az üzleti szféra hatékonyságára, valamint az infrastruktúra kiépítettségére kell helyezni a hangsúlyt. Az 1. táblázatban szemléltetem a versenyképességre ható négy meghatározó tényezőt. Nagyon fontos az egyes tényezők egymásra gyakorolt szinergiahatása.

1. táblázat

A versenyképességre ható tényezők

Gazdasági teljesítmény(1)	A kormányzat hatékonysága(2)	Az üzleti szféra hatékonysága(3)	Infrastruktúra(4)
belföldi gazdaság(5)	közpénzügyek(6)	termelékenység(7)	alapvető infrastruktúra(8)
nemzetközi kereskedelem(9)	költségvetési politika(10)	munkaerőpiac(11)	technológiai infrastruktúra(12)
külföldi befektetések(13)	intézményrendszer(14)	pénzügyek(15)	tudományos infrastruktúra(16)
foglalkoztatottság(17)	gazdasági törvénykezés(18)	vállalatvezetési gyakorlat(19)	egészségügyi infrastruktúra és környezet(20)
árak(21)	társadalmi szerkezet(22)	attitűdök és értékek(23)	oktatás(24)

Forrás: Ghemawat (2006)

Table 1: Facts effecting competitiveness

Economic performance(1), Effectiveness of government(2), Effectiveness of business sphere(3), Infrastructure(4), Domestic economic(5), State finances(6), Productivity(7), Basic infrastructure(8), International comers(9), Budget policy(10), Labour market(11), Technological infrastructure(12), Foreign investments(13), Institution system(14), Finances(15), Scientific infrastructure(16), Employment(17), Economic jurisdiction(18), Corporate leading practice(19), Health infrastructure and environment(20), Prices(21), Social system(22), Attitude of values(23), Education(24), Source: Ghemawat (2006)

Az infrastrukturális fejlesztések jelentősége

A gazdasági rendszeren belül infrastruktúrán a gazdasági és társadalmi tevékenységek olyan tárgyi, intézményi és személyi feltétel-együttesét értjük, amelyek hiányában ezek a tevékenységek nem, vagy nem a legkedvezőbb módon hajthatók végre. A közlekedési infrastrukturális ellátottság mérésére a vizsgálatokhoz szokásosan a hálózat sűrűségi (pályahossz km/100km²), ellátottsági járműszám/1000 lakos), teljesítményi (utas-km/év, tonnakkm/év) statisztikai mutatókat használják fel (Timár, 2004). A 2000-es adatok alapján a személyszállításban a magyar közlekedés teljesítménye 80%-a, az áruszállításban pedig alig 40%-a az Európai Unió átlagos teljesítményének. A személyszállítás utas-km/fő/nap teljesítménye az EU-ban 35 ukm, Magyarországon 28 ukm, míg az áruszállítás tonnakilométer/fő/nap teljesítménye az EU-ban 20 tkm, Magyarországon 8 tkm volt 2000-ben.

A többi közép-kelet-európai országhoz hasonlóan a vasúti közlekedés szintén a rendszerváltás mostoha-gyerekévé vált. A MÁV áruszállítási teljesítménye kb. 60%-kal csökkent 1990–2002 között. Az viszont a 2005-ös statisztikák alapján megállapítható, hogy a vasút szerepe a személy- és áruszállításban még mindig kétszerese az Európai Unió átlagértékének. Magyarországon a vasút személyszállításban való részesedése 2005-ben 10% volt az EU 5%-os átlagával szemben, míg az áruszállításban a MÁV 26%-a áll szemben az EU 13%-ával (Timár, 2004).

Magyarország sajnos még mindig nem tudta kellőképpen kihasználni közép-európai elhelyezkedésében rejlő tranzit lehetőségeket. Megvalósítandó cél, hogy az országot észak-dél, valamint kelet-nyugat irányban a főváros központúságát oldó gyorsforgalmi úthálózat épüljön ki, amely biztosítja az egyes régiók közötti kedvező elérhetőséget. Az országot behálózó korszerű gyorsforgalmi úthálózat, valamint logisztikai bázisok kiépítése nélkül Magyarország nem tudja kihasználni a kedvező földrajzi elhelyezkedéséből adódó versenyelőnyét.

A termelő tevékenységek kiegyensúlyozottabb térbeli eloszlásának elősegítése

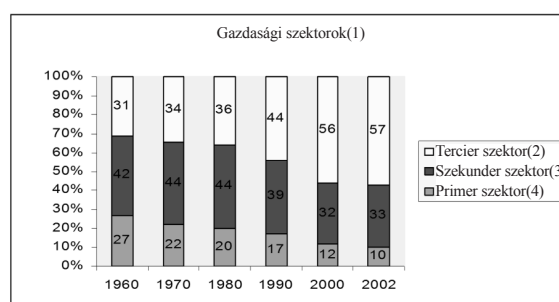
Az államnak komoly koordináló szerepet kell vállalnia abban, hogy a különböző infrastrukturális beruházások következtében a termelő tevékenységek térbeli eloszlása kiegyenlítettebb legyen. Az állami koordináció elengedhetetlen feltétele a leszakadt, hátrányos helyzetű ipari és rurális régiók felzárkóztatásának. Nagyon fontos szerep jut az ilyen régiók esetében az átfogó területi elemzéseknek. Alapos vizsgálatnak kell alávetni a régió humán-erőforrás kapacitását. Mindenképpen kerülendő a meglévő, elavult termelési szerkezet különböző támogatásokkal történő konzerválása. Semmiképp sem szabad szem elől téveszteni a dezindusztrializáció, valamint a terciarizáció egyre erőteljesebb térnyerését. Dezindusztrializáció alatt az ipar folyamatos tévesztését, az ipari munkások számának visszaszorulását, és az ipar GDP arányának visszaesését értjük. A terciarizáció során a szolgáltatások túlsúlyba kerülnek a gyáriparral szemben, egyre nő a termelési szolgáltatások részaránya, fokozódik a ter-

mék- és piaci diverzifikáció, amely jelentős mértékben hozzájárul a termelés és szolgáltatások kooperációjának erősödéséhez (Horváth, 2003).

A technológiai váltás folyamatában a vállalkozások számára már nem elsősorban az anyagi jellegű input-output kapcsolatok, hanem az új technológiai előnyöket hasznosítani képes, a piaci fejlődést ösztönző technológia, információs és pénzügyi erőforrások válnak meghatározó tényezővé. Az állami adminisztráció decentralizálása, a vállalati struktúrák racionalizálása – lapos szervezetek kialakulása –, és az infrastruktúra folyamatos fejlesztése lehetőséget nyújt a gazdaság térbeli telepítésének diszperzibbá válásához.

Az 1. ábrán jól látható a szolgáltató szektor fokozatos térnyerése.

1. ábra: Gazdasági szektorok megoszlása Magyarországon 1960–2002 között

Forrás: Papp I. (2003).

Figure 1: Division of economic sectors in Hungary between 1960–2002

Economic sectors(1), Tertiary sector(2), Secondary sector(3), Primary sector(4), Source: Papp I. (2003)

STAKEHOLDER (ÉRDEKCSOPORTOK) ELEMZÉS A BERUHÁZÁS FOLYAMATÁBAN

A multinacionális nagyvállalatok az egyes országokban történő beruházásaikat megelőzően komoly elemzéseket végeznek az adott projekt versenykörnyezetét illetően. A felmérések leplezetlen célja, hogy feltárják, hogy a szóban forgó projekt milyen fogadtatással az adott országban a hatóságok, a versenytársak részéről, valamint milyen kapacitásokkal és felszereltséggel bírnak a potenciális beszállítók. A stakeholder elemzés a minőségi információk szisztematikus összegyűjtésének és elemzésének folyamata egy adott projekt megvalósítása során figyelembe veendő érdekek meghatározása céljából. A stakeholder, az „érdekelte fél” az a személy, csoport, vagy intézmény, amely érdekeltséggel rendelkezik egy projektben. Ez a meghatározás egyaránt magában foglalja a kedvezményezetteket és a közvetítőket, valamint a döntéshozatali folyamatba bevont, illetve abból kizárt feleket (Net 1).

Az érdekelt feleket két csoportra lehet bontani:

- Vannak az elsődleges érdekelt felek, akik közvetlenül érintettek, vagy közvetlenül befolyásolhatják a beruházást, illetőleg abból előnyük vagy hátrányuk származhat.
- A másodlagos stakeholderek közvetítő szerepet játszanak a projektben, ilyenek például a környezetvé-

delmi csoportok, helyi önkormányzatok, vagy üzleti szolgáltatók.

A kulcsfontosságú érdekelt felek a projekt befolyásolása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bírnak. A kulcsfontosságú érintettek között egyaránt lehetnek elsődleges és másodlagos stakeholderok. Az érintettek szerepvállalása az a folyamat, amelynek során a jogokkal és az azokhoz kapcsolódó kötelezettségekkel és/vagy érdekeltségekkel rendelkező érintettek aktív szerepet játszanak a döntéshozatali folyamatban, és az azokat befolyásoló kapcsolódó tevékenységekben. A stakeholder elemzés célja, hogy azonosítsa és meghatározza a kulcsfontosságú stakeholderok jellemzőit, értékelje az érintett felek projekttel kapcsolatos attitűdjét, részvételi kapacitásukat, valamint feltárja az esetleges érdekütközéseket és elvárásokat. A stakeholder elemzés kulcsfontosságú adatokkal szolgál az adott projektben érdekelt személyekről és szervezetekről.

Egy dinamikusan fejlődő gazdaság szempontjából elsődleges prioritás, hogy az állam beruházás és vállalkozásbarát környezetet, valamint fejlett infrastrukturális hátteret teremtsen. Természetesen ebben a körben nem szabad megfélemlíteni az emberi tőke, a humán erőforrás mindenkorai igényeknek megfelelő folyamatos képzéséről, fejlesztéséről. A vállalkozásbarát környezet kialakítása semmiképpen sem azt kell érteni,

hogy a külföldi működőtőke beruházásokat mindenmennyire kontroll nélkül szabadjára kell engedni.

Olyan átlátható államigazgatást és engedélyezési szabályrendszert kell létrehozni, amely egyértelműen szabályozza az egyes szektorok működését. Elsődleges cél, hogy az innovatív, magas színvonalú technológiával rendelkező vállalatok beruházásait különböző támogatásokkal ösztönözze az állam. Az ilyen beruházások képezik a gazdasági struktúraváltás alapját.

KÖVETKEZTETÉSEK

A globális világgazdaságban a vállalkozások szempontjából kulcsfontosságúvá vált versenyképességük növelése. Tényként állapíthatjuk meg, hogy csak azon országok és régiók tudnak helytállni a világgazdasági versenyben, amelyek hatékony államigazgatással és fejlett infrastruktúrával rendelkeznek. Ezen két tényező megkerülhetetlen az innovációkon alapuló tudásgazdaság megteremtése szempontjából. Az Európai Unióban is egyre inkább teret nyer a versenyképesség, szociális kohézió rovására történő fokozása. Egyre nagyobb feszültség érzékelhető a versenyképességben érdekelt magrégiók, valamint a szociális kohézióban érdekelt periféria régiók és újonnan csatlakozott kelet-közép-európai tagállamok között.

IRODALOM

Ghemawat, P. (2006): Harvard Business Review Regionális stratégiákkal a globális vezető szerepért. Manager Magazin Budapest Kiadó Kft. Budapest. 2006. júniusi szám.
 Tímár A. (2004): A magyar közlekedési infrastruktúra ma és holnap. MFB Rt. Stratégiai Tanácsadó Testület. Budapest. Fejlesztés és finanszírozás. 3: 35.

Horváth Gy. (2003): Európai regionális politika. Dialóg Campus Kiadó. Budapest–Pécs. 449.
 Nowotny, E. (1999): Der öffentliche Sektor. Einführung in die Finanzwirtschaft. Springer Verlag. Berlin–Heidelberg.
 Net 1: <http://en.wikipedia.org/wiki/Stakeholder>
 Papp I. (2003): Szolgáltatások a harmadik évezredben. Aula. 55.

